

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בשב"ק פרשת נצבים וילך תשפ"ג לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך ווען - גליון אלף שפ"ד

בכל מוספין כתיב והקרבתם וכאן כתיב ועשיתם, הא כיצד, אמר להן הקב"ה לישראל, בני, מעלה אני עליכם כאילו היום נעשיתם לפני ע"ש. והיינו שבראש השנה כאשר אנו מקבלים עלינו מלכותו יתברך שמו, לבטל כל הרצונות שלנו עבור ה', ולמסור נפשינו על מצותיו, זהו בחינת קרבן, ועשיתם עולה, הוא עושה עצמו לעולה. ועומדים לסליחות ארבעה ימים קודם הקרבתו, לבקר את המומין, ולהסיר כל לכלוך, שיהא ראוי להיות עולה לה'.

*

והנה מתחילין לומר סליחות במוצאי שבת, וכמו שאומרים בסליחות, במוצאי מנוחה קדמנוך תחלה, ויש להבין טעמו. ונראה דאיתא במדרש (ב"ר יא-ב) ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו (בראשית ב-ג), רבי אלעזר אומר ברכו בנר, ובי היה המעשה, פעם אחת הדלקתי את הנר בלילי שבת, ובאתי ומצאתי אותו במוצאי שבת דלוק ולא חסר כלום ע"ש. והנה ברכה זו היתה בנר גשמי, אשר הגם שעל פי הטבע היתה צריכה כבר הנר להתכבות, עם כל זה לא נתמעט אורה. אם כן בודאי שכן הוא גם בשורשו בנר רוחני, אשר נר ה' נשמת אדם (משלי כ-ז), שבשבת קודש מתברך הנר ההוא, שיש

אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם, ראשיכם שבטיכם וגו' כל איש ישראל (כט-ט). וכבר רמזו דורשי רשומות, שיש בזה רמז על יומא דראש השנה, אשר כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון. יום הדין על כל מעשי השנה. והנה סתם 'היום' רומז לראש השנה (וזה"ק ח"ג רלא.), ואתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם, ביום ראש השנה אתם נצבים כולכם לפני ה' אלקיכם, מראשיכם לשבטיכם עד חוטב עצין ושואב מימין. וגם רמזו בו, מנהג ישראל תורה, לעמוד באור הבוקר לומר סליחות ממוצאי שבת ואילך. ולפחות יהא ארבעה ימים לסליחות. ואתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם, לעמוד לסליחות 'לפני' ה' אלקיכם, קודם בוא יום הגדול והנורא להתייצב לפני ה' לדין.

והנה טעם הארבעה ימים, כתוב באליה רבה (סימן תקפא סק"ח), כי מצינו בקרבנות שטעונין ביקור ממום ארבעה ימים קודם ההקרבה (ערכין יג.), ולכן ארבעה ימים קודם שעומד להתייצב לפני ה', צריכין ביקור ארבעה ימים על מעשיו. ורמזו כן בפרשה זו, אתם נצבים היום כולכם, סופי תיבות יש ארבעה פעמים מ"ם, לרמז על ימי הביקור ממום, כאשר אתם נצבים לסליחות. והענין הוא דאיתא במדרש (ויק"ר כט-יב), יום תרועה יהיה לכם ועשיתם אשה (במדבר כט-א),

ואז מתבונן להכיר כל לכלוך וחטא שנדבק עליו, ומכבס אותה בתשובה שלימה לפניו יתברך שמו.

*

וברשיי למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים, חוץ ממ"ט שבתורת כהנים, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם, אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כלייה, והרי אתם קיימים לפניו. היום, כיום הזה שהוא קיים והוא מאפיל ומאיר, כך האיר לכם וכך עתיד להאיר לכם, והקללות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין אתכם לפניו ע"כ. והוא תמוה שעושה דבריו פלסתר, שאין מה לחוש, כי הרבה הכעסתם למקום ולא עשה עמכם כלייה, אתמהה.

אך הכוונה דאיתא בגמרא (ברכות ז.) טובה מרדות אחת בלבו של אדם [הכנעה שאדם שם על לבו מאליו] יותר ממאה מלקיות, שנאמר (משלי יז) תַחַת גַּעְרָה בַּמִּבִּין (ההכנעה הבאה מתוך השפעתה של גערה באדם מבין, טובה) מהכות כסיל מאה ע"כ. וביאורו הוא, על דרך מלמד תינוקות שיש לו מקל מונח על השלחן, אין זה בשביל שיהא מוכן לו להכות, אלא היא רק לייראות את התלמידים ללמוד, שאם לא ילמדו יכריח אותם המקל, ויתכן שבמשך כל השנה לא ישתמש בו אפילו פעם אחת, כי החכם ראיית המקל מביאו לידי הכנעה, שהרי בסופו יצטרך לציית, ולמה יעבור ההכאות בהמקל. ותחת גערה במבין, האדם המבין הגערה שמשמע המקל, עושה בו פעולה יותר מהכות כסיל מאה.

ועל דרך זה היא התוכחה שבתורה, המקל הזה לא ניתן להכות, אלא לייראות האדם שלא יחטאו.

ברכה באורה של נשמת אדם, שגם כאשר בדרך הטבע לפי מעשיו נר נשמתו עומד להתכבות, יש ברכה בשבת, ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו, ברכו בנר, שבשבת אורו מאיר בכח עליון.

וזהו הטעם שאמרו (שם) לא דומה אור פניו של אדם כל ימות השבת כמו שהוא דומה בשבת, שזה בא מנר ה' נשמת אדם, שכאשר יש ברכה בנר הנשמה, זאת מתגלה על אור פניו של האדם, חכמת אדם תאיר פניו (קהלת ה-א).

והנה אמרו אור הנר יפה לבדיקה (פסחים ד.), וכפי מה שיוגדל אור הנר יפה עוד יותר לבדיקה, וכיון שבשבת מאיר אור הנר של נשמת אדם, על כן באור זה יוכל לבדוק את מעשיו ביתר שאת. והיינו שכאשר אדם נמצא במקום חשוך, הוא רואה לנגד עיניו רק הדברים הגדולים, אבל לא הדברים הפעוטים המפוררים בהחדר, אבל כאשר נדלק האור, אז רואה גם הדברים הקטנים. ועל דרך זה הוא בהאדם, כאשר הוא חוטא, נחשכו המאורות, ויהי ערב זו מעשיהן של רשעים, ורואה נגד עיניו רק העונות הגדולות, אבל המומין הפעוטים שיש בו לא יוכל לראותם. אמנם בשבת שברכו בנר, נר נשמתו של אדם מאיר, ואז משיג ומכיר ביותר העונות הקטנים המרובות שיש בו. ולכן שבת הוי זמן תשובה, וכמו שרמזו שב"ת, ראשי תיבות ש'בת ב'ו ת'שוב (סידורו של שבת שורש א ד-יא).

ולכן כאשר אנו רוצים לעמוד לסליחות, ימי ביקור האדם, להיות ראוי בראש השנה לקיים ועשיתם עולה, וצריכין להעביר כל המומין, על כן אנו מתחילין זאת במוצאי שבת, אשר יום השבת נתברך בנר, אשר בכל אחד מישראל יש עליו ביום השבת מהאור של נשמתו, שעל זה נאמר ויברך אלקים את יום השביעי,

ואז אין לחוש מהעונש בפועל. והראיה, שהרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כלייה, והרי אתם קיימים לפניו, כי אחר כל חטא עשו ישראל תשובה שלימה, ועל דרך שאמרו (ברכות יט.) אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה אל תהרהר אחריו, ודאי עשה תשובה, ומרדות אחת בלבו של אדם מועלת גם אחר החטא, ורק הכסיל חוזר מדרכו רק אחר המאה מלקיות.

*

והוסיף משה לחזקם עוד, אתם נצבים היום, כיום הזה שהוא מאפיל ומאיר, כך האיר לכם וכך עתיד להאיר לכם. ויש לומר דהנה הכתוב אומר (תהלים צ-ג) תשב אנוש עד דכא [מביא אתה יסורין על האדם עד שאתה מחזירו להיות תשוש כח וקרוב למות] ותאמר [לו ביסורין] שובו בני אדם [מדרכיכם הרעים]. ומסיים כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור וגו'. וצריך ביאור הכוונה בזה.

ונראה כי אנו אומרים (בתפלת שמונה עשרה) חנון המרבה לסלוח. והכוונה, כי דרכן של בני אדם, כאשר מבקשים ממנו סליחה על דבר קטן, הוא מתפייס וסולח ומוחל, אבל כאשר חבירו הרבה והגדיל עון רבות וגדולות לא יתפייס. לא כן הקב"ה הוא חנון המרבה לסלוח, גם על עונות גדולות ומרובות הוא חנון וסולח. אבל יש בזה עוד כוונה, כי אם יחטא אדם לחבירו פעם אחת ושנים, ויבקש סליחתו, יתפייס וימחול לו. אבל אם יהא זה יום יום, בכל יום חוטא לפניו ובסוף היום יבקש סליחתו, ינעול הדלת לפניו, כי יש גבול עד כמה פעמים יוותר וימחול. לא כן הקב"ה אב הרחמן, אין שיעור וגבול לסליחתו, גם אם זה יחזור וישנה יום יום, שאחר החטא באמת מתחרט, ובאותה שעה מקבל על עצמו שלא יחזור לסורו, ובסופו לא כבש יצרו ושוב מתחרט, גם כן

ובני ישראל הם עם חכם ונבון, מה לו לעבור המאה קללות חסר שנים שבתורה, הוא מבין הגערה, ותחת גערה במבין, פועל יותר מהכות כסיל מאה. ולא עוד, אלא כאשר נכשל בהחטא, שלא התגבר על פיתוי היצר, עושה תשובה תיכף ומיד, מתחרט על העבר ומקבל על להבא, כי רואה המקל לפניו, והקב"ה שהוא טוב וסלח, מקבל תשובתו ומתכפר עונו. וזהו מדת ארך אפים (שמות לד-ו), וברש"י מאריך אפו ואינו ממחר להפרע, שמא יעשה תשובה (סנהדרין קיא.) ע"כ. ואין לירא מהמאה קללות שיבואו בפועל, שהם לא ניתנו אלא לייראות, להכריח האדם לומר טוב לי אז מעתה, והחכם עיניו בראשו לתקן הכל בתשובה קודם שהעונש יכריחו, ותחת גערה במבין.

והנה בזה שונה מלכנו מלך מלכי המלכים, ממלכי בשר ודם, אשר בשעה שחוטאים לפניהם, לא מהני חרטה ותשובה, אלא המקל עומד מוכן להכות ולייסר על מה שעברו על דבריו. לא כן מלכנו, מקבל בתשובה גם רשעים גמורים, וגם אחר שחטא האדם, מאריך אף, ונותן לו הזדמנות לשוב אל ה', ובהרהור תשובה אמיתית מעביר חטאת יראיו.

ולכן בשעה ששמעו ישראל מאה קללות חסר שנים, הוריקו פניהם, ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, הלא אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, והעונשים על החטא איום, ומי יוכל לעמוד בזה. והשיב להם משה, התוכחות האלו לא נאמרו שיתקיימו בפועל, אלא ניתנו לייראות האדם להתבונן מה יגיע אליו בחטאיו, וכמו המקל שיש לפני המלמד, והם מקיימין אתכם ומציבין אתכם לפניו. וישראל עם חכם ונבון מביא זאת להם מרדות בלבו, וזה טוב יותר מהמאה מלקיות של התוכחה. וזה מועיל גם אחר החטא, שרואה נגד עיניו העונשין, ומכניעין את האדם לשוב לפני ה',

וכאשר רצה דוד המלך להעלות על הנס גודל כח התשובה, אמר, תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם, ואחר ששב בתשובה מתקבל תשובתו, ומתרפא מהיסורין. והנה אם זה נעשה פעם אחת, כמו יום אתמול, ערב אחת ושוב בוקר אחת, זה פשיטא שה' מוחל וסולח, שהרי גם בשר ודם יסלח לזה. אלא גם אם יהא אלף שנה, בכל שנה שס"ה ימים, ערב מעשיהן של רשעים, ושוב בוקר מעשיהן של צדיקים, וככה יהא אלף שנה, ערב ובוקר ושוב ערב ובוקר, אין גבול לרחמנותו יתברך שמו, וגם 'אלף שנה' לפניו הם 'כיום אתמול כי יעבור', כאילו לא היה זאת רק פעם אחת כיום אתמול.

וכאשר נכנעו ישראל בשמעם המאה קללות אם יחטאו, אמר להם משה זהו רק כאשר אין חוזרין אחר כך בתשובה. אבל אתם נצבים 'היום', כיום הזה שהוא 'מאפיל ומאיר', היום הולך אחר הלילה, שגם אחר ערב מעשיהן של רשעים, יכולים להאיר במעשיהן של צדיקים, וזהו גם יום אחר יום, עוד ערב יש אחריו עוד בוקר, כך האיר לכם פעם אחד, וכך עתיד להאיר לכם, פעם אחר פעם. – וזהו חיזוק גדול אשר אנו מלאים עון, אבל גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ואנו חוטאים וחוזרים בתשובה יום יום, אין לנו להתייאש, כי הקב"ה בלתי גבול, ואין קץ לרחמיו וחסדיו, והוא מרבה לסלוח גם אחר אלף שנה יום יום. אך לא נהיה בכלל אחטא ואשוב, אבל אם התשובה אמיתית מעומק הלב, בחרטה על העבר וקבלה על להבא, הוא מעביר אשמותינו בכל שנה ושנה, גם אם יהיו ימי שנותינו אלף שנה. ואתם נצבים היום לפני 'ה' אלקיכם, שהקדים שם הרחמים לפני שם מדת אלקים, ומקדים רחמים לרוגז.

ה' סולח, כי הוא חנון 'המרבה' לסלוח, ואין שיעור וגבול למספר עד כמה הוא מוחל וסולח, ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה, הגם שכבר אמרנו אשתקד הרבה שנים שלא נחזור לחטוא, עם כל זה מעביר אשמותינו.

והנה ה' סידר היום בישראל, שהיום הולך אחר הלילה. ויש לומר דאיתא במדרש (ב"ר ג-ח) ויהי ערב ויהי בוקר (בראשית א-ה), ערב אלו מעשיהן של רשעים, בוקר אלו מעשיהן של צדיקים ע"כ. ובהיות כי ה' מקבל תשובת ישראל, על כן הראה לנו, כי גם אחר הלילה, מעשיהן של רשעים, יש יום, שמקבל תשובתנו ברחמים לכפר עונותינו, ולהתחדש להיות בוקר מעשיהן של צדיקים. ועל זה נאמר (תהלים יט-ג) יום יביע אומר ולילה ללילה יחוה דעת, והיינו שסדר היום והלילה, אשר ה' סידר אותם לישראל, ברישא חשוכא והדר נהורא, זה מדבר אלינו ומלמד אותנו דעת להתבונן כי יש אור גם אחר שהחשיך מעשיו כערב שהוא מעשיהן של רשעים, ויום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחוה דעת, גם כאשר אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם, מכל מקום עצם סידורם שהלילה הולך אחר היום, מלמדת אותנו דרכי התשובה.

וזהו לא רק כאשר חוטא ושב פעמים מועטות, אלא גם אם יום יום מתנהג כן, שנכשל ונעשה ערב מעשיהן של רשעים, ושוב חזר בתשובה ונעשה בוקר מעשיהן של צדיקים, ודבר זה חוזר עליו יום יום, ערב ובוקר ושוב עוד ערב ובוקר, ושוב להלאה, גם אחר ריבוי הערב, יש עדיין יום, שמתקבל תשובת האדם לרחמים, כאשר התשובה היא אמיתית, ולא באופן אחטא ואשוב.

הגליון הזה נתנדב על ידי

<p>מוה"ר ר' יואל ברא"ש פייערווערקער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' עמרם געוורין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב</p>	<p>לזכרון נשמתו המהורה של כ"ק מרן רבינו עזריאל יהודה ב"ר יעקב זצוק"ל אב"ד ור"מ דקהלתינו הק' נסתלק בשמי מרדס ביום א' דראש השנה תשנ"ב לפ"ק</p>	<p>מוה"ר ר' ישראל שעכטער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בארוסי בנו למול טוב</p>
---	--	--	--